

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою Харківського
національного економічного
університету імені Семе́на Кузне́ця
Протокол № 4 від 25.03.2025 р.

ПОГОДЖЕНО:

Генеральним штабом
Збройних Сил України
Лист № 300/1/С/4603 від 30.05.2025
Лист МОН 1/11746з-25 від 04.06.2025

**Робоча програма
навчальної дисципліни
«Базова загальновійськова підготовка»
(теоретична підготовка)**

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробники:

Тесленко Олег Володимирович - доцент кафедри інформатики та комп'ютерної техніки
Затхей Володимир Анатолійович - доцент кафедри інформатики та комп'ютерної техніки;
Коцюба Василь Петрович - доцент кафедри інформаційних систем;
Голубничий Дмитро Юрійович - доцент кафедри інформаційних систем;
Федорченко Володимир Миколайович - доцент кафедри інформаційних систем);
Світлична Наталія Олександрівна - доцент кафедри психології і соціології

**Харків
2025**

ВСТУП

В умовах збройної агресії з боку російської федерації проти нашої держави важливим є забезпечення Збройних Сил України, інших утворених відповідно до закону військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення (далі – Збройні Сили України та інші військові формування) необхідною кількістю військово-навченого людського мобілізаційного ресурсу для виконання військового обов'язку в запасі, проходження служби у військовому резерві, у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також забезпечення реалізації права громадян на рівні можливості у виборі професії шляхом здобуття додаткових знань, умінь і навичок, необхідних для належного виконання військових обов'язків у запасі в мирний час, обов'язків військової служби у воєнний час та для майбутньої професійної діяльності.

Базова загальновійськова підготовка (далі – БЗВП) призначена для підготовки здобувачів вищої освіти, які не проходили військову службу у Збройних Силах України або інших військових формуваннях.

Метою підготовки є здобуття здобувачами освіти військово-облікової спеціальності, навичок і умінь, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Компетентність, яку формує навчальна дисципліна: «здатність захищати Батьківщину». Результат навчання: демонструвати готовність до захисту Батьківщини, володіючи системними знаннями з базової загальновійськової підготовки, опанувати основи військової справи, національної безпеки та оборони.

Основними видами навчальних занять за дисципліною є лекції; практичні заняття; консультації. Окрім того, передбачено самостійна робота здобувачів освіти. Формою підсумкового контролю є диференційований залік.

Лекційні, практичні заняття та консультації проводяться з використанням платформи Zoom, сайту персональних навчальних систем (відповідно до програми навчальної дисципліни). В разі дозволу Ради оборони Харківської області лекційні і практичні заняття проводяться у навчальних аудиторіях або на ділянках місцевості.

КУРС ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ, РОЗПОДІЛ ЧАСУ

№ з/п	Теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні (лекційні)	Практичні	Самостійна підготовка
Модуль 1. Загальні положення базової підготовки					
1.	Національно-патріотична підготовка	2	1		1
2.	Міжнародне гуманітарне право	2	1		1
3.	Психологічна підготовка	6	2	2	2
4.	Статути Збройних Сил України	6	1		5
5.	Домедична допомога	8	6	1	1
6.	Військова топографія	4	1	1	2
7.	Виживання	2	1		1
	Усього за модулем 1	30	13	4	13
Модуль 2. Індивідуальна підготовка					
8.	Розвідувальна підготовка	2	2		
9.	Зв'язок та комунікація	2	1	1	
10.	Підготовка з РХБЗ (ХБРЯ-захисту)	6	3	1	2
11.	Інженерна підготовка (мінна безпека)	6	4		2
12.	Тактична підготовка	14	8		6
	Усього за модулем 2	30	18	2	10
Модуль 3. Вогнева підготовка					
13.	Стрілецька зброя	6	2	2	2
14.	Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї	15	2	10	3
15.	Ручні гранати	9	1	6	2
	Усього за модулем 3	30	5	18	7
	Усього:	90	36	24	30

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні положення базової підготовки

Тема 1. Національно-патріотична підготовка

1.1. Українська національна ідентичність та її ознаки: мова, культура, традиції.

1.2. Адміністративно-територіальний устрій держави та природні ресурси України.

1.3. Визначальні історичні постаті, які внесли значний вклад у формування та становлення української нації.

Тема 2. Міжнародне гуманітарне право

2.1. Основні терміни та поняття міжнародного гуманітарного права (МГП). Поводження з військовополоненими. Відповідальність військовослужбовців за порушення норм МГП.

2.2. Заборонені методи і засоби ведення воєнних дій. Особливості застосування норм МГП у неміжнародних (внутрішніх) збройних конфліктах та норм права прав людини, що застосовується у ситуаціях порушення внутрішнього порядку та виникнення обстановки внутрішньої напруженості, таких як заворушення, окремі й спорадичні акти насильства.

2.3. Загальні обов'язки командувачів (командирів, начальників) щодо дотримання норм міжнародного гуманітарного права. Обов'язки військово-медичного персоналу щодо дотримання норм міжнародного гуманітарного права.

Тема 3. Психологічна підготовка

3.1. Прийоми та способи психологічного налаштування (саморегуляції) для виконання поставлених завдань. Вплив бою на психіку військовослужбовців.

3.2. Надання першої психологічної допомоги (самодопомоги) при негативних психічних станах, виконання вправ з формування довіри та сміливості. Вплив бою на психіку. Прийоми та засоби саморегуляції для відновлення психіки.

Тема 4. Статути Збройних Сил України

4.1. Обов'язки та права військовослужбовців.

Зміст Військової присяги. Основні принципи військової служби. Загальні обов'язки військовослужбовців. Права та відповідальність військовослужбовців.

4.2. Взаємовідносини між військовослужбовцями.

Начальники та підлеглі, старші та молодші за військовим званням. Порядок віддання і виконання наказів.

4.3. Військова дисципліна, її суть та значення.

Обов'язки військовослужбовців щодо дотримання військової дисципліни. Заохочення, які застосовуються до солдат. Дисциплінарні стягнення, які накладаються на солдат. Військова поведінка та ввічливість військовослужбовців.

4.4. Кримінальний кодекс України у військовій сфері.

Обов'язки військовослужбовців щодо дотримання військової дисципліни та статей Кримінального кодексу України у військовій сфері.

Тема 5. Домедична допомога

5.1. Планування та організація домедичної допомоги на етапі “допомога під вогнем” (CUF).

Вступ до протоколу курсу тактичної медицини “Tactical Combat Casualty Care” (TCCC). Призначення, склад, правила використання аптечки медичної загальновійськової індивідуальної (АМЗІ). Основні причини смертей на полі бою, заходи для збільшення виживання особового складу у бою. Фази надання допомоги в ТССС та пріоритети під час кожної з них. Принципи надання допомоги в бойовій та не бойовій обстановці на різній місцевості.

5.2. Тактична польова допомога “Tactical Field Care” (TFC)

Вплив тактичної обстановки на надання допомоги пораненому. Алгоритм дії для допомоги пораненому під вогнем та при його транспортування. Охорона та безпека постраждалого під час тактичного польового догляду. Способи накладання турнікетів. Способи та методи евакуації пораненого. Принципи сортування під час TFC.

Тема 6. Військова топографія

6.1. Місцевість та її елементи. Топографічні карти Збройних Сил України.

6.2. Орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника, карти та місцевих предметів. Орієнтування на незнайомій місцевості за картою та без карти, здійснення планування та руху за визначеним маршрутом.

Тема 7. Виживання

7.1. Забезпечення життєдіяльності в автономних умовах. Протидії впливу природних факторів на людину. Вибір місця та обладнання укриття. Добування

вогню без сірників. Водозабезпечення військовослужбовців під час виконання бойових завдань. Переміщення у пішому порядку на великі відстані.

Змістовий модуль 2. Індивідуальна підготовка

Тема 8. Розвідувальна підготовка

8.1. Розвідувальні ознаки розташування противника на ділянці місцевості. Основні засоби ураження, які застосовує противник у війні проти України. Тактики ведення бойових дій противника у наступі та обороні.

8.2. Види ворожих БпЛА та дронів-камікадзе. Характеристики БпЛА. Порядок протидії БпЛА.

Тема 9. Зв'язок та комунікація

9.1. Військова комунікація

Військова комунікація – як джерело всеобізнаності. Вертикальна та горизонтальна комунікація. Тактичні сигнальні жести: накази, сповіщення, позначення, шикування.

9.2. Основи зв'язку

Основні способи зв'язку. Підготовка радіостанції DP-4400, DP-4800, DM-4600 до роботи. Правила ведення переговорів. Правила користування засобами зв'язку, загрози втрати радіостанції. Типові помилки під час експлуатації радіостанції, що виводять її з ладу. Порядок дій під час застосування противником засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ).

Тема 10. Підготовка з РХБЗ (Радіаційний, хімічний, бактеріологічний захист) (ХБРЯ-захисту) (Хімічний, бактеріологічний, радіологічний, ядерний захист)

10.1. Уражаючі фактори зброї масового ураження

Ознаки ядерного вибуху. Уражаючі фактори ядерної зброї та способи захисту від неї. Застосування брудних боєприпасів. Ознаки хімічної атаки й застосування бойових біологічних речовин.

Позначення районів забруднення на місцевості. Способи визначення рівня забруднення за допомогою приладів і пристосувань.

10.2. Застосування засобів індивідуального захисту.

Протигаз, загальновійськовий захисний комплект та їх використання. Сигнали оповіщення про радіаційне, хімічне та бактеріологічне зараження. Порядок дії особового складу за сигналами сповіщення. Дії особового складу на зараженій місцевості.

Тема 11. Інженерна підготовка (мінна безпека)

11.1. Інженерне обладнання та маскування позицій в умовах застосування противником ударних безпілотних літальних апаратів (БПЛА).

Порядок вибору місця обладнання одиночного окопу для стрільби. Особливості вибору місця обладнання парного окопу. Послідовність фортифікаційного обладнання в комплексі із застосуванням сканера (детектора) виявлення БПЛА. Сутність маскування. Принципи та основні правила маскування

11.2. Протитанкові та протипіхотні міни. Інженерні загородження, їх встановлення, знешкодження та подолання.

Протитанкові та протипіхотні міни, їх характеристика, будова, порядок встановлення та знешкодження. Невибухові інженерні загородження, їх улаштування, утримання та подолання.

11.3. Мінна безпека

Класифікація вибухонебезпечних предметів (саморобних вибухових пристроїв). Можливі місця встановлення вибухонебезпечних предметів. Види тротилових шашок, підрильники, різновиди детонуючих шнурів.

Заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами. Порядок дій на замінованій ділянці місцевості та порядок виходу з неї. Дії при падінні поруч позиції ударних та розвідувальних БПЛА.

Тема 12. Тактична підготовка

12.1. Організація та структура підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних Сил України (СВ ЗС України).

Призначення та бойові можливості механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів протиповітряної оборони (ППО) СВ ЗС України, їх організаційно-штатна структура. Озброєння механізованого відділення.

12.2. Дії солдата в оборонному бою

Порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника. Порядок знищення бронеоб'єктів противника на передньому краю оборони. Порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну), алгоритм дії у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками, бойовими броньованими машинами (ББМ) противника.

12.3. Дії солдата в наступі

Порядок дій у наступальному бою. Завдання стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою. Зайняття вихідного положення для наступу й підготовка до атаки. Порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню противника та застосування ударних БпЛА. Порядок виходу у фланг противника та штурму траншеї. Порядок застосування наступальних (оборонних) гранат під час наступу. Завдання вогневої (маневреної) групи.

Змістовий модуль 3. Вогнева підготовка

Тема 13. Стрілецька зброя

13.1. Види стрілецької зброї, які знаходяться на озброєнні механізованих (мотопіхотних) військових частин СВ ЗС України. Призначення, тактико-технічні характеристики (ТТХ), принципи її застосування.

13.2. Призначення, будова автомата АК-74 (Вулкан) та його модифікацій. Робота частин та механізмів при заряджанні та пострілі. Огляд і підготовка автомата АК-74 до стрільби. Спорядження магазину, заряджання й розряджання автомата, постановка на запобіжник. Догляд за індивідуальною зброєю, її утримання та зберігання. Можливі затримки й несправності під час стрільби, способи їх усунення.

13.3. Призначення, характеристика та будова коліматорних, оптичних денних та нічних прицілів (в тому числі іноземного виробництва). Порядок користування прицілами, догляду за ними та зберігання.

Тема 14. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї

14.1. Призначення та визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання) для ведення вогню зі стрілецької зброї. Нормальні (табличні) умови стрільби. Особливості визначення вихідних установок для стрільби з автомату по повітряним цілям. Вивчення правил стрільби та вирішення вогневих завдань.

14.2. Поводження зі зброєю. Стрілецькі тренування. Положення, які використовуються для стрільби з автомата. Вирішення вогневих завдань.

Тема 15. Ручні гранати

15.1. Призначення, будова та принцип дії ручних гранат. Навчання здобувачів освіти правильному метанню гранати на дальність та влучність із різних положень

15.2. Метання навчально-імітаційних гранат у пішому порядку. Порядок дій особового складу під час швидкісного метання гранат. Особливості метання ручних гранат в лісній місцевості, в урбанізованій місцевості. Особливості підготовки до метання ручної кумулятивної гранати.

Перелік практичних занять та їх зміст за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних занять

Назва теми та заняття	Зміст
Тема 3. Психологічна підготовка. Практичне заняття 1	Стресові станими. Способами та методами саморегуляції
Тема 3. Психологічна підготовка Практичне заняття 2	Перша психологічна допомога та самопомога. Вплив бою на психіку
Тема 5. Домедична допомога. Практичне заняття 3	Способи накладання турнікетів
Тема 6. Військова топографія. Практичне заняття 4*	Способи орієнтування на місцевості. Визначення сторін світу різними способами
Тема 9. Зв'язок та комунікація. Практичне заняття 5	Основні способи зв'язку, які використовуються в ході ведення бойових дій. Тактичні сигнальні жести
Тема 10. Підготовка з РХБЗ (ХБРЯ-захисту). Практичне заняття 6*	Користування протигазом та загальновійськовим захисним комплектом. Виконання нормативів із ЗЗМУ №1, 4а, 4б, 8
Тема 13. Стрілецька зброя. Практичне заняття 7*	Огляд і підготовка автомата АК-74 (Вулкан) до стрільби. Спорядження магазину, заряджання й розряджання автомата, постановка на запобіжник. Усунення затримок під час стрільби
Тема 14. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї. Практичне заняття 8*, 9*	Приймання положень, які використовуються для стрільби з автомата
Тема 14. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї. Практичне заняття 10*, 11*	Утримання зброї в положенні для стрільби стоячи, з коліна, лежачи, у русі, у пішому порядку
Тема 14. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї. Практичне заняття 12*, 13*	Поводження зі зброєю

Назва теми та заняття	Зміст
Тема 14. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї. Практичне заняття 14*, 15*	Вирішення вогневих завдань
Тема 14. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї. Практичне заняття 16*, 17*	Виконання підготовчої вправи «Навчання кучності стрільби з положення «лежачи» на відстані 25 м»
Тема 14. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї. Практичне заняття 18*, 19*	Виконання підготовчої вправи «Навчання кучності стрільби з різних положень» на відстані 25 м»
Тема 14. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї. Практичне заняття 20*	Виконання підготовчої вправи «Навчання кучності стрільби з різних положень» на відстані 100 м»
Тема 15. Ручні гранати. Практичне заняття 21*	Метання навчально-імітаційних гранат у пішому порядку
Тема 15. Ручні гранати. Практичне заняття 22*	Швидкісне метання ручної оборонної гранати з місця із укриття
Тема 15. Ручні гранати. Практичне заняття 23*	Метання ручної наступальної гранати з місця в пішому порядку в лісній місцевості. Метання ручної гранати в будівлі (у будівлю)
Тема 15. Ручні гранати. Практичне заняття 24*	Виконання початкової вправи з метання ручної кумулятивної гранати з місця

* – практичне заняття проводиться на ділянках місцевості.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 - 15	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 1 - 15	Підготовка до практичних занять
Тема 1 - 15	Виконання тестових завдань

Кількість годин лекційних та практичних занять та годин самостійної роботи наведено у розділі «Курс теоретичної підготовки, розподіл часу» цієї робочої програми навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

- словесні (лекції за всіма темами), елементи проблемних лекцій (за всіма темами навчальної дисципліни);
- наочні (демонстрації включено в усі лекційні та практичні матеріали);
- практичні (практичні заняття за всіма темами навчальної дисципліни).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного та семестрового контролю. Здобувач освіти вважається таким, що опанував навчальну дисципліну, якщо отримав 60 і більше балів (мінімальна кількість балів - 60, максимальна - 100).

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: тести, виконання нормативів (60 балів).

Семестровий контроль: диференційований залік у формі тестування (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Закон України від 13.12.2022 №2834-IX “Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності” (набрання чинності 01.01.2023) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>.

2. Наказ Міністра оборони України від 23.03.2017 №164 “Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України” [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>.

3. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 19.02.2022 № 60 “Про затвердження Порядку оформлення військових публікацій у Збройних Силах України”.

4. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 23.10.2020 № 173 “Про затвердження Інструкції з організації психологічної підготовки у ЗС України”

5. Статути Збройних Сил України: збірник законів: чинне законодавство із змінами та допов. на 01 червня 2024 року: Офіц. тексти. – Київ: Алерта, 2024. - 438 с.

6. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина III. Взвод, відділення, екіпаж. – Київ: Алерта, 2025. - 466 с.

7. Збірник нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України.

8. Порадник для військовослужбовців Збройних Сил України (боротьба з бронеоб'єктами та фобіями).

Додаткова

9. Програма “Базової загальновійськової підготовки” (для підготовки мобілізаційних ресурсів, версія 5) (*термін навчання 1,5 місяці*).

10. Tactical Combat Casualty Care. Handbook. Version 5. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://api.army.mil/e2/c/downloads/2023/01/19/31e03488/17-13-tactical-casualty-combat-care-handbook-v5-may-17-dist-a.pdf>.

Інформаційні ресурси

11. БЗВП // Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця –
[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/>